

ks. Leszek Poleszak SCJ

Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach

ORCID: [0000-0001-5408-0809](https://orcid.org/0000-0001-5408-0809)

e-mail: lpoleszak@scj.pl

<https://doi.org/10.4467/25443283SYM.23.009.18470>

WYMIAR MISYJNY FORMACJI W WYŻSZYM SEMINARIUM MISYJNYM KSIĘŻY SERCANÓW W STADNIKACH

THE MISSIONARY DIMENSION OF FORMATION
AT THE MAJOR MISSION SEMINARY OF THE
PRIESTS OF THE SACRED HEART IN STADNIKI

Abstrakt

Formacja do prezbiteratu w Wyższym Seminarium Misyjnym Księży Sercanów w Stadnikach uwzględnia istotny element formacji charyzmatycznej i pastoralnej, jakim jest formacja do misji. Jest to konsekwencją charyzmatu Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego, który zaangażowanie w misję traktuje jako jeden z ważnych wymiarów pracy apostołskiej i formę głoszenia miłości Najświętszego Serca Jezusowego. Celem artykułu jest przedstawienie różnorodnych wymiarów formacji misyjnej kandydatów do kapłaństwa, a także ukazanie jej owoców.

Słowa kluczowe:

sercanie | misje | formacja misyjna | Leon Jan Dehon

Abstract

Formation for the priesthood at the Major Mission Seminary of the Priests of the Sacred Heart in Stadniki includes a main element of charismatic and pastoral formation, which is formation for missions. This is a consequence of the charism of the Congregation of the Priests of the Sacred Heart of Jesus, which treats involvement in missions as one of the important dimensions of apostolic work and a form of proclaiming the love of the Sacred Heart of Jesus. The aim of the article is to present various dimensions of the missionary formation of candidates for priesthood, as well as to show its fruits.

Keywords:

Dehonians | missions | missionary formation | Leon Jan Dehon

Wprowadzenie

Kościół „z natury swojej jest misyjny”¹, a obowiązek ewangelizacji jest jednocześnie łaską i właściwym powołaniem członków Mistycznego Ciała Chrystusa². Już w samym powszechnym powołaniu człowieka do świętości zawiera się wezwanie do ewangelizacji (por. Mk 3,13-14; 16,15-16; Mt 28,19-20; Łk 4,43; J 20,21-23; Dz 4,20). Wezwanie do misji zakorzenione jest także w szczególnym powołaniu do kapłaństwa i życia zakonnego, którego celem jest głoszenie miłości Jezusa Chrystusa do człowieka i prowadzenie ludzi do zbawienia³. W nurt powołania misyjnego wpisuje się również założone przez czcigodnego sługę Bożego o. Leona Jana Dehona w 1878 roku Zgromadzenie Księży Najświętszego Serca Jezusowego. Jednym z elementów charyzmatu, jaki otrzymało od swojego założyciela, jest głoszenie miłości Bożego Serca, którego jedną z form stanowi działalność misyjna *ad gentes*⁴.

¹ II SOBÓR WATYKAŃSKI, Dekret o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes divinitus*, Rzym 1965 (dalej: DM), 2.

² Por. PAWEŁ VI, Adhortacja *Evangelii nuntiandi*, Rzym 1975, 14.

³ Por. M. TATAR, *Misyjno-posłanniczy charakter kapłaństwa*, „Lumen Gentium. Zeszyty Misjologiczne” 1(166) (2014), s. 116-117.

⁴ Znaczenie pojęcia „misje *ad gentes*” wyjaśnia: J. GÓRSKI, *Odpowiedzi na 101 pytań o misje*, Kraków 2005, s. 16-17.

Celem artykułu jest ukazanie formacji misyjnej w Wyższym Seminarium Misyjnym Księży Sercanów w Stadnikach, które stanowi dom formacyjny kandydatów do prezbiteratu w Prowincji Polskiej Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego. Wymiar misyjny formacji do kapłaństwa i życia zakonnego łączy się ściśle z charyzmatem Instytutu i jego głównym celem, jakim jest szerzenie kultu Najświętszego Serca Jezusowego w świecie i społeczeństwie.

1. Rys historyczny powstania Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach

Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach swoimi początkami sięga 1946 roku, kiedy to kuria metropolitalna w Krakowie zezwoliła na budowę klasztoru przeznaczonego na nowicjat. Jego budowa, rozpoczęta wiosną 1947 roku, została zwieńczona poświęceniem nowego domu już 15 sierpnia 1948 roku. Od września 1953 roku klasztor stał się wspólną siedzibą dla nowicjatu i Studium Humanistycznego, przygotowującego do eksternistycznych egzaminów maturalnych. Wzrost liczby kandydatów do Zgromadzenia wymusił decyzję o rozbudowie domu. W styczniu 1954 roku nowicjat został przeniesiony do Węglówki. W dniu 31 lipca 1954 roku władze komunistyczne zlikwidowały dom zakonny w Stadnikach. W miejscowości pozostali jedynie proboszcz utworzonej tu w 1951 roku parafii – ks. Czesław Kunda SCJ, wikariusz – ks. Dionizy Bucki SCJ oraz kościelny – br. Alojzy Żurek SCJ. W miejsce zakonników przesiedlono siostry służebniczki Najświętszej Maryi Panny ze Śląska Opolskiego, dla których klasztor stał się miejscem przymusowej pracy.

Odzyskanie klasztoru umożliwiło powstanie w nim we wrześniu 1957 roku niższego seminarium. W tym czasie trwała także dalsza rozbudowa klasztoru, który stał się odtąd wspólną siedzibą uczniów niższego seminarium oraz przebywających w nim w dalszym ciągu kleryków. W lutym 1960 roku, ze względu na obawę utraty domu stadnickiego, przeniesiono tutaj z Krakowa-Płaszowa Studium Teologiczne, które zostało erygowane 8 października 1956 roku. Natomiast niższe semina-

rium zostało przeniesione do klasztoru w Krakowie-Płaszowie. Dnia 13 września 1962 roku poświęcono kaplicę seminaryjną. Studium Filozoficzne (powołane do życia 25 września 1960 roku) zostało przeniesione z Krakowa do Stadnik 28 sierpnia 1964 roku i w ten sposób utworzono Studium Filozoficzno-Teologiczne, które z czasem zmieniło nazwę na Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów. Datę inauguracji roku akademickiego 1964/1965 w dniu 21 września 1964 roku, po połączeniu Studium Filozoficznego i Teologicznego, uważa się za początek istnienia seminarium w obecnym kształcie⁵.

2. Źródła formacji misyjnej w zgromadzeniu księży sercanów

Ojciec Leon Jan Dehon, założyciel Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego, oraz dokumenty Instytutu nie określają szczegółowo form podejmowanych zaangażowań apostolskich. Założyciel podkreśla jednak konieczność postawy dyspozycyjności w stosunku do Boga, który przemawia przez głos Kościoła i ludzi, zachęcając zakonników do podejmowania zadań wymagających od nich ofiary i wyrzeczenia, co pozwala im żyć duchem miłości i wynagrodzenia, charakterystycznym dla otrzymanego od Boga charyzmatu. Mówiąc o preferencyjnych wyborach działalności apostolskiej Instytutu, mających na celu dawanie świadectwa o transcendencji Boga i Jego miłości objawionej w Jezusie Chrystusie, wymienia misję, formację duchowieństwa, zakonników i laikatu, obecność w świecie kultury i środkach społecznego przekazu, propagowanie katolickiej nauki społecznej, zaangażowanie na rzecz ludzi pracy, troskę o biednych oraz duszpasterstwo powołaniowe. Działalność misyjna *ad gentes*, choć nie stanowi dzieła specjalnego Zgromadzenia, dla o. Leona Jana Dehona jest jednym z priorytetów w pracy apostolskiej. Podkreśla to m.in. w liście do Leona XIII z lutego 1882 roku: „Czerpiąc z Najświętszego Serca Jezusowego ducha ofiary,

⁵ Por. L. POLESZAK, *Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach – historia i terażniejszość*, „Sympozjum” 1(12) (2004), s. 233-242.

będziemy szczęśliwi, mogąc być obecni także na misjach”⁶. Dla o. Leona Jana Dehona motywem działalności misyjnej *ad gentes* jest naśladowanie Jezusowej postawy *Ecce venio* oraz Jego zaproszenie do współpracy w szerzeniu Ewangelii. Z wielką radością spogląda na swoich synów duchowych, którzy poświęcili się temu dziełu, dostrzegając w nich realizację własnego pragnienia głoszenia królestwa Najświętszego Serca Jezusowego. „Ideałem mojego życia, ślubem, który sformułowałem wśród łez w mojej młodości, było zostać misjonarzem i męczennikiem. (...) Jestem misjonarzem poprzez stu misjonarzy pracujących we wszystkich częściach świata. Męczennikiem jestem poprzez przyjęcie tego, co Pan Jezus dodał do mojego ślubu żertwy, szczególnie w latach 1878-1884, przez wszystkie trudności, upokorzenia aż do *consummationem est*”⁷.

Dokumenty Zgromadzenia podtrzymują ukierunkowanie misyjne Założyciela. Zostaje to szczególnie uwidocznione i pogłębione w związku z zachętą do odnowy życia konsekrowanego wyrażoną w dekrecie *Perfectae caritatis*⁸. *Misje ad gentes* postrzegane są w nich jako świadectwo miłości Boga w Chrystusie oraz „uprzywilejowana forma służby apostołskiej”⁹. Wskazując na wymiar teologiczny misji Zgromadzenia, podkreśla się, nawiązując do Dekretu o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes divinitus*, potrójne źródło tej formy działalności apostołskiej: wolę Ojca pragnącego zbawienia wszystkich ludzi; wymaganie miłości ożywiającej Kościół i gorliwość Jezusa w głoszeniu królestwa; wypełnienie zamiarów Ojca przez odnowę wszystkiego i wszystkich w Jezusie

⁶ L. DEHON, *List do Ojca Świętego Leona XIII z lutego 1882 r.* (rps, Arch. SCJ, B 37, 4). Por. P. LEKS, *Misje w działalności i duchowości Ojca Założyciela. Referat wygłoszony 16 I 1976 r. z okazji 50-lecia śmierci Sługi Bożego Ojca Leona Jana Dehona*, Kraków 1994, s. 42-46.

⁷ L. DEHON, *Notes Quotidiennes*, t. 5, Andria 1998, s. 533 (tłum. LP). Por. TENŻE, *Lettere circolari*, Bologna 1954, s. 285.

⁸ „Należy podtrzymać ducha misyjnego w instytucjach zakonnych pod każdym względem i zgodnie z charakterem każdego dostosować do współczesnych warunków, tak by głoszenie Ewangelii wszystkim narodom stawało się coraz bardziej skuteczne”. II SOBÓR WATYKAŃSKI, Dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*, Rzym 1965, 20.

⁹ *Reguła życia Zgromadzenia Księżki Najświętszego Serca Jezusowego (Księżka Sercanie). Konstytucje i Dyrektorium generalne*, Kraków 2014 (dalej: Konst.), 31.

Chrystusie przez Ducha Świętego¹⁰. W sposób szczególny to trynitarne ujęcie źródła działalności misyjnej Kościoła uwypuklają *Konstytucje Zgromadzenia*¹¹.

Zaangażowanie w misje *ad gentes* od samego początku istnienia Zgromadzenia jest inspirowane duchowością Instytutu, którego największy skarb stanowi Serce Jezusa Chrystusa. Gotowość do głoszenia Ewangelii wszystkim narodom jest rozumiana jako jedna z form kultu Bożego Serca, ponieważ jej źródłem jest otwarty bok Zbawiciela otwierający przed Kościołem nowe możliwości działalności apostołskiej. „Sercanin nie może nigdy zamknąć się w swojej pracy, w swojej lokalnej wspólnotcie, w swoim kraju, w swojej kulturze i języku. Wszystko to winno mu służyć jako punkt wyjścia do otwarcia się i do wrażliwości na komunie i na misję na całym świecie”¹². Tę prawdę jeszcze dobitniej podkreśla dokument końcowy VII Konferencji Generalnej z 2007 roku, poświęconej w całości tematyce misji *ad gentes*: „Jako sercanie odczuwamy szczególnie pilne zadanie, aby powrócić do «pierwszego głoszenia», które dotyka serca Ewangelii. Jest to powrót do istotnego przesłania Jezusa, powrót do Jego Serca, ponieważ – jak napisał o. Dehon – «Serce Jezusa, miłość Jezusa, to cała Ewangelia»”¹³.

Wymiar charyzmatyczny w rozumieniu działalności misyjnej jest szczególnie widoczny w podkreśleniu aspektu wynagradzającego kultu Bożego Serca. Głoszenie Ewangelii nie ogranicza się jedynie do społeczeństw czy osób tradycyjnie chrześcijańskich, lecz łącząc się z działalnością społeczną, stanowi praktyczny przejaw miłości Boga objawionej w Sercu Słowa Wcielonego¹⁴.

¹⁰ Por. A. PANTEGHINI, *List okólny na Światowy Dzień Misyjny z 19 października 1980 r.*, „Informator SCJ” 28.10.1980 r. (mps, Arch. SCJ PO), s. 73-74; DM 7.

¹¹ Por. Konst., 19.25.35.53.70; VII KONFERENCJA GENERALNA, *Dokument końcowy VII Konferencji Generalnej – Sercanie w misji ad gentes*, „Informator SCJ” 3 (2006), s. 252-253.

¹² J. ORNELAS CARVALHO, *List do Zgromadzenia z okazji Uroczystości Najświętszego Serca Jezusowego*, „Informator SCJ” 3 (2007), s. 249.

¹³ VII KONFERENCJA GENERALNA, *Dokument końcowy VII Konferencji Generalnej – Sercanie w misji ad gentes*, dz. cyt., s. 253.

¹⁴ Por. T. G. GOVAART, *Sono venuto*, w: tegoż (red.), *Lettere circolari*, Bologna 1958, s. 457; A. PANTEGHINI, *List Ojca Generala i jego Rady na Wielki Post 1989 r.*, „Informator SCJ” 2 (1989), s. 66-67.

Wśród charakterystycznych dla Zgromadzenia form działalności misyjnej można wymienić szerzenie cywilizacji miłości poprzez propagowanie kultu Serca Jezusowego i głoszenie miłości Chrystusa, promowanie duchowości eucharystycznej i wartości chrześcijańskich, które są darem Ducha Świętego, inkulturację oraz działanie na rzecz pojednania pomiędzy ludźmi¹⁵. Częścią działalności misyjnej jest również zaangażowanie się na rzecz pokoju i sprawiedliwości. Sercanie, włączając się w budowanie pokoju oraz usuwanie niesprawiedliwych podziałów i dysproporcji pomiędzy bogatymi a biednymi w krajach misyjnych, przyczyniają się do promocji sprawiedliwości i miłości, których źródło tkwi w Sercu Jezusa Chrystusa. Ta forma działalności misyjnej wynika również z dziedzictwa po Założycielu¹⁶.

Z wielu dokumentów Instytutu dotyczących dzieła misyjnego wyłania się swoisty profil misjonarza sercańskiego. Składają się na niego takie cechy jak: doświadczenie miłości Chrystusa pogłębiane medytacją nad tajemnicą Bożego Serca, dyspozycyjność serca, pasja w zaangażowaniu na rzecz królestwa Bożego, duch oddania, nadzieja i radość z głoszenia miłości Bożej w Chrystusie, wrażliwość na ludzkie cierpienie i dzielenie ubóstwa z drugim¹⁷.

¹⁵ „Nie jest do pojęcia praca ewangelizacyjna, która by równocześnie nie była zaangażowaniem w budowę cywilizacji miłości i w rozwiązywanie najważniejszych i najbardziej pilnych problemów społecznych. Nie byłibyśmy synami ojca Dehona, jeżeli ten wymiar nie zostałby wzięty pod właściwą uwagę. Poza tym, oprócz naszej obecności i posługi na polu opieki oraz ludzkiego rozwoju, zapytujemy się, jak można prowadzić prawdziwą politykę miłości, przyczyniając się do zmian wielu rzeczy i niesprawiedliwych struktur”. **V. BRESSANELLI**, *Informacja o wizytacji generalnej w Prowincji Zairu*, „Informator SCJ” 3 (1998), s. 248.

¹⁶ Por. Konst., 32-33; **V. BRESSANELLI**, *List Ojca Generala do współbraci pracujących na Mołdawii*, „Informator SCJ” 2 (2000), s. 124-125; **A. PANTEGHINI**, *List Ojca Generala i jego Rady w sprawie naszego zaangażowania się na rzecz sprawiedliwości i pokoju z 17 lutego 1988 r.*, „Informator SCJ” 1 (1988), s. 2-3.

¹⁷ Por. **T. G. GOVAART**, *Allontanati i pericoli*, w: tegoż (red.), *Lettere circolari*, dz. cyt., s. 183-185; **V. BRESSANELLI**, *List Ojca Generala na Uroczystość Najświętszego Serca Jezusowego z dnia 14 czerwca 1996 r.*, „Informator SCJ” 5 (1996), s. 425; **VII KONFERENCJA GENERALNA**, *Dokument końcowy VII Konferencji Generalnej – Sercanie w misji ad gentes*, dz. cyt., s. 253-254; **R. MIŚ**, *VII Konferencja Generalna „Sercanie w misji ad gentes” – wezwaniem do odnowy ducha misyjnego*, „Informator SCJ” 6 (2008), s. 584-585; **L. POLESZAK**, *Serce Zbawiciela. Kult Najświętszego Serca Jezusowego w Zgromadzeniu Księżąt Najświętszego Serca Jezusowego (1878-2009)*, „Mistyka Chrześcijańska” 106, Kraków 2010, s. 315-318.

3. Formacja misyjna w seminarium

Formacja misyjna stanowi jeden z ważnych elementów formacji w Wyższym Seminarium Misyjnym Księży Sercanów w Stadnikach. Obok formacji ludzkiej, duchowej i intelektualnej stanowi ona jeden z wymiarów formacji charyzmatycznej. Uwzględnia ona przede wszystkim ducha misyjnego Instytutu, który został wyrażony przez o. Leona Jana Dehona w wezwaniu umieszczonym na herbie Zgromadzenia: *Adveniat Regnum Tuum*¹⁸.

Bazą formacji misyjnej jest troska o zjednoczenie z Chrystusem i Jego ofiarą dla zbawienia każdego człowieka. Wyraża się ona także w poszukiwaniu woli Bożej jako kryterium życia osobistego i w położeniu akcentu na wymiar wspólnotowy zaangażowania apostołskiego. Uczestniczący w formacji są zachęceni do osobistego świadectwa o miłości Boga wyrażonej w Sercu Jezusa Chrystusa oraz poznawania i poszanowania własnej tożsamości kulturowej i międzykulturowej. Tworząc jedną wspólnotę składającą się z różnych osób pochodzących z różnych kultur i krajów, alumni mają okazję bezpośrednio i osobiście zaangażować się w proces formowania się do jedności, która jest podstawą ewangelizacji i świadectwa o miłości Boga. Wymienione elementy formacji misyjnej pokazują, że łączy się ona ściśle z duchowością Zgromadzenia, której źródłem jest kult Serca Jezusowego¹⁹.

3.1. Wykłady z misjologii i konferencje formacyjne

Formacja misyjna odbywa się przede wszystkim w ramach konferencji dotyczących charyzmatu Instytutu, zarówno w wymiarze duchowym, jak i zewnętrznym. Jej szczególnym elementem są wykłady z misjologii w wymiarze 30 godzin. Ich celem jest ukazanie i krytyczne omówienie

¹⁸ Por. W. KOLAK, J. MARECKI, *Leksykon godel zakonnych*, Łódź 1994, s. 91; A. SAWULSKI, *Herb Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, „Informator SCJ” 8 (2000), s. 696.

¹⁹ Por. P. SUGINO, *Formazione „iniziale” alla missione*, w: *Documenta XX. Septima Conferentia Generalis, Romae 2007*, s. 236-237; L. POLESZAK, *Serce Zbawiciela...*, dz. cyt., s. 319.

wielowymiarowości posłania i zaangażowania misyjnego, z uwzględnieniem wymiaru teologicznego, historycznego, antropologicznego, religiologicznego, ekumenicznego, społecznego i praktycznego.

Wykłady z misjologii obejmują następujące zagadnienia szczegółowe: misjologia – jej metodologia, historia i miejsce wśród innych nauk; biblijne podstawy misji; teologia misji; misje, religie i kultury świata; inkulturacja – duszpasterskie i teologiczne wskazania; rodzenie się Kościoła lokalnego (kulturowego) – podstawowe zadanie misji; misje a integralny rozwój człowieka; najważniejsze etapy historii misji w starożytności; najważniejsze etapy historii misji w Ameryce, Afryce, Azji i Oceanii; duchowość misyjna z uwzględnieniem wymiaru ekumenicznego. Dotychczas wykłady z misjologii prowadzili: ks. mgr lic. Ryszard Miś SCJ (I-II semestr 1979/1980), ks. dr Antoni Kmiecik (II semestr 1983/1984), ks. dr Michał Chorzępa CM (I semestr 1987/1988), ks. mgr lic. Mieczysław Pajdzik SCJ (II semestr 1994/1995), ks. dr Krzysztof Czermak (I semestr 2001/2002), ks. prof. dr hab. Jan Górski (I semestr 1997/1998, II semestr 2003/2004, I semestr 2007/2008, I semestr 2010/2011, I semestr 2012/2013, I semestr 2016/2017, II semestr 2020/2021).

Sympozja naukowe poświęcone działalności misyjnej Zgromadzenia Inną formą pogłębiania tematyki misyjnej w Wyższym Seminarium Misyjnym Księży Sercanów w Stadnikach jest organizacja sympozjów naukowych poświęconych zagadnieniom ewangelizacji i misji. Wśród tematów sympozjów naukowych poruszających tę tematykę można wymienić: *25-lecie pracy polskich sercanów w Zairze* (1998), *Kościół katolicki na Litwie i Białorusi w XIX i XX wieku* (1999), *Między męczeństwem a nadzieją – Kościół katolicki w Europie Wschodniej* (2005), *Głosić Serce – przepowiadanie w służbie cywilizacji miłości* (2006), *Idźcie i głosście* (2017), *Idźcie i głosście – misyjny wymiar ewangelizacji* (2019). Przedstawione w czasie sympozjów naukowych referaty zostały opublikowane w ukazującym się od 1997 roku periodyku naukowym „Sympozjum” wydawanym przez Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach (ISSN 1429-558X – do 1996 roku, ISSN 2543-5443 – od 1996 roku, e-ISSN 2544-3283). Są one dostępne również w wersji elektronicznej na stronach internetowych „Sympozjum”: <https://sympozjum.scj.pl/> oraz <https://www.ejournals.eu/Sympozjum>.

3.2. Prace magisterskie dotyczące tematyki misyjnej

Owoce intelektualnej formacji misyjnej w seminarium są prace magisterskie dotyczące tematyki misji. Wykładowcą, który w sposób wyjątkowy zachęcił alumnów do pogłębiania zagadnień misyjnych od strony naukowej, jest ks. prof. dr hab. Jan Górski. Pod jego kierunkiem powstały trzy prace magisterskie: *Stulecie ewangelizacji Górnego Konga. Udział Sercanów w formowaniu rodzimego kościoła afrykańskiego* (autor: kl. Andrzej Sańko SCJ, 1999 rok), *Możliwości reewangelizacji Białorusi po przemianach społeczno-politycznych w roku 1992* (autor: kl. Wiktor Sinicki SCJ, 2003 rok), *Kościół w Korei z perspektywy podróży apostołskiej papieża Franciszka do Republiki Korei* (autor: kl. Wojciech Bochenek SCJ, 2019 rok).

3.3. Duchowy Patronat Misyjny i Dwumiesięcznik dla Chorych „Wstań”

Ciekawą formą propagowania idei misji jest Duchowy Patronat Misyjny²⁰, który działa we współpracy z wydawanym przez Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach od 1989 roku Dwumiesięcznikiem dla Chorych „Wstań” (ISSN 0867-7603). Choć czasopismo to jest pismem skierowanym do ludzi chorych i potrzebujących pomocy, jednak od samego początku posiada ono wyraźny rys misyjny. Wśród artykułów przygotowywanych głównie przez alumnów seminarium znajduje się dział „Duchowy Patronat Misyjny”. Publikowane w nim artykuły dotyczą zaangażowania misyjnego zgromadzenia księży sercanów. Dzięki kontaktom z misjonarzami pracującymi poza granicami kraju czytelnicy mogą dowiadywać się o aktualnej sytuacji misyjnej w Zgromadzeniu i problemach związanych z działalnością ewangelizacyjną Kościoła. Obok aktualnych informacji dołączona jest również bieżąca intencja misyjna. Czytelnicy mogą także włączyć się czynnie w działalność Duchowego Patronatu Misyjnego, którego członkowie modlą się za poszczególnych misjonarzy sercańskich. Do zobowiązań

²⁰ Por. *Duchowy Patronat Misyjny*, <http://wstan.scj.pl/duchowy-patronat-misyjny/> (odczyt z dn. 14.03.2023 r.).

członków należy codzienne odmawianie aktu ofiarowania oraz modlitwa i ofiarowanie cierpień w intencji misji. W trzecią niedzielę miesiąca w intencjach tych osób sprawowana jest Msza Święta²¹.

3.4. Koło misyjne i muzeum misyjne

W seminarium od wielu lat działa koło misyjne, którego celem jest wyrobienie wśród alumnów odpowiedzialności za misje i misję Zgromadzenia poprzez budzenie świadomości misyjnej, ducha misyjnego i ideałów misyjnych. Alumni uczestniczący w działalności koła wyrabiają w sobie cnotę odpowiedzialności za zbawienie wszystkich ludzi, rozwijają w sobie dyspozycyjność misyjną, uczą się otwartości na potrzeby Kościoła, wrażliwości na wszystkich ludzi i na dialog z nimi. Koło misyjne alumnów posiada różne formy działalności: modlitwę w intencji sercańskich misjonarzy, przygotowanie Tygodnia Misyjnego oraz rozważań drogi krzyżowej w intencji misjonarzy i misji, modlitwę w wigilię Zesłania Ducha Świętego. Alumni organizują katechezy misyjne w szkołach oraz prelekcje o tematyce misyjnej, włączają się również w ogólnokościelne formy propagowania działalności misyjnej, np. Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny²². Znajomość problematyki misyjnej pogłębianą jest poprzez uczestnictwo w sympojach i spotkaniach dotyczących misji oraz przez udział w czuwaniach Papieskiej Unii Misyjnej (PUM) na Jasnej Górze. Alumni angażują się również w promocję działalności Duchowego Patronatu Misyjnego, dbają o kontakt z misjonarzami i animują spotkania z nimi.

Seminarium posiada także muzeum misyjne. Gromadzi ono eksponaty pochodzące z różnych krajów, w których sercańscy misjonarze włączają się w misje *ad gentes*. Goście odwiedzający seminarium mają okazję do zapoznania się z działalnością misjonarzy oraz z eksponatami misyj-

²¹ Por. L. POLESZAK, *By nieść nadzieję – dwumiesięcznik dla chorych „Wstań”, „Czas Serca”* 172 (2022), s. 16-17.

²² Por. *Kronika Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach 2017-2021*, Arch. WSM Stadniki.

nymi²³. Niektóre eksponaty misyjne są również prezentowane poza seminarium w czasie trwania dni misyjnych (np. w Niepołomicach) czy też z okazji specjalnych wystaw poświęconych tematyce misyjnej (np. w Muzeum Regionalnym w Mysłenicach)²⁴.

3.5. Inne formy uczestnictwa w formacji misyjnej

Wśród różnorodnych form propagowania duchowości misyjnej w trakcie formacji seminaryjnej warto wymienić uczestnictwo w wolontariacie misyjnym w Foligno (Włochy) przy współpracy z Włoską Prowincją Południową Zgromadzenia. W tej formie uczestniczyły także osoby świeckie.

Nieco inny charakter ma pomoc kleryków w organizacji wypoczynku wakacyjnego dla dzieci w Białorusi i w Naddniestrzu. Jest on organizowany przez sercanów z Dystryktu Białoruskiego i Dystryktu Mołdawskiego, zależnych od Prowincji Polskiej Zgromadzenia. Klerycy niejednokrotnie angażowali się również w pomoc w organizacji pielgrzymek bądź przygotowania świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy w Białorusi i Ukrainie, bądź też w organizację wakacji dla dzieci pt. *Wakacje z misjami i językami*²⁵.

W *promocję misji ad gentes* wpisują się także doroczne spotkania rodzin misjonarzy sercańskich organizowane w seminarium. Są one okazją do dzielenia się aktualnymi wiadomościami dotyczącymi misji, spotkania z misjonarzami i osobami zaangażowanymi w wolontariat misyjny²⁶. Tak-

²³ Por. **L. POLESZAK**, *Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach*, w: *Kościół Archidiecezji Krakowskiej. Tysiącletnie dziedzictwo*, t. 5, Pelplin 2020, s. 34-37.

²⁴ Por. „*Z odległych stron...*” – *pamiętki misyjne z Afryki i Azji (wrzesień – październik 2009)*, https://muzeum.myslenice.pl/strona_archiwalna/wystawy-archiwum_wystaw.php (odczyt z dn. 14.03.2023 r.).

²⁵ Por. *Kronika Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach 6.06.1987 r. – 8.05.1993 r.*, Arch. WSM Stadniki; *Kronika Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach 2017-2021*, dz. cyt.; *Wakacje z misjami i językami*, <https://www.misjesercanow.pl/wakacje-z-misjami-i-jezykami> (odczyt z dn. 14.03.2023 r.).

²⁶ Por. *Kronika Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach 2017-2021*, dz. cyt.

że odnowienia miesięczne, na które zapraszani są misjonarze, stanowią czas wzbudzania ducha misyjnego i ożywiania modlitwy za misje i za misjonarzy. Służy temu również systematyczna czwartkowa modlitwa alumnów, którzy gromadzą się wieczorem, by powierzać Bogu sprawy misji.

3.6. „Misje – Sercański Magazyn Misyjny”

Pokłosiem seminaryjnego wychowania misyjnego jest m.in. wydawany przez Fundację Missio Cordis, której założycielem jest Zgromadzenie Księży Najświętszego Serca Jezusowego (Prowincja Polska), rocznik „Misje – Sercański Magazyn Misyjny” (ISSN 2720-1473). Jego pierwszy numer ukazał się w 2021 roku z inicjatywy ks. Piotra Chmieleckiego SCJ, twórcy Zbieramto.pl – dzieła zajmującego się pozyskiwaniem środków dla potrzeb misji²⁷.

4. Sercańscy misjonarze z Prowincji Polskiej

Najważniejszym owocem formacji misyjnej w Zgromadzeniu i w seminarium są misjonarze. Polscy sercanie rozpoczęli pracę misyjną, zanim jeszcze powstała Prowincja Polska. Ksiądz Franciszek Stanisław Szymański SCJ już w 1902 roku udał się do Brazylii, gdzie pracował przez 14 lat w rejonie Recife, w parafii Warzea, natomiast br. Jan Kazimierz Zjeźdrzałka SCJ w latach 1912-1919 pracował w Kongu, a następnie w latach 1920-1938 w Kamerunie. W 1938 roku do Brazylii udał się ks. Franciszek Nagy SCJ, który powrócił do Polski w 1947 roku. Rozpoczął się wówczas okres zupełnej izolacji prowincji od Zgromadzenia wymuszony sytuacją polityczną w kraju. Nie przeszkodziło to jednak temu, by następował systematyczny rozwój prowincji, co w konsekwencji zaowocowało rozkwitem działalności misyjnej²⁸.

²⁷ Por. *Misje – sercański magazyn misyjny*, <https://www.misjesercanow.pl/aktualnosci/misje-sercanski-magazyn-misyjny> (odczyt z dn. 14.03.2023 r.).

²⁸ Por. R. Miś, *Wkład Prowincji Polskiej w dzieło misyjne Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego w latach 1928-2003. Misje ad gentes*, „Symposium” 1(12) (2004), s. 173-174.

Datą przełomową stał się 1967 rok. Trudności ekonomiczne lat 60. i rosnące napięcia społeczne w kraju spowodowały zmianę kursu polityki paszportowej, co umożliwiło otwarcie możliwości wyjazdu na misje. Sytuację tę wykorzystały władze Prowincji Polskiej, które zadecydowały o wysłaniu do Indonezji pierwszej grupy zakonników. W 1967 roku do Indonezji wyjechało 16 polskich sercanów, którzy podjęli się kontynuacji dzieła swoich poprzedników współbraci holenderskich²⁹. Owocem formacji misyjnej jest bez wątpienia znaczące zaangażowanie misyjne sercanów pochodzących z Polskiej Prowincji zgromadzenia księży sercanów pracujących w Kongu, Kamerunie, Republice Południowej Afryki, Czadzie, na Filipinach, w Indiach, a także w Finlandii, Urugwaju, Chile³⁰.

▪ Afryka

Czad³¹: ks. Marian Wenta SCJ³².

Demokratyczna Republika Konga³³: ks. Jan Adamiuk SCJ³⁴, ks. Bogdan Balasa SCJ³⁵, ks. Zbigniew Bednarz SCJ³⁶, ks. Idzi Biskup SCJ³⁷, ks. Edward Domagała SCJ³⁸, ks. Józef Gąsik SCJ³⁹, ks. Ludwik Heller SCJ⁴⁰,

²⁹ Por. W. KLUIJ, *Polscy misjonarze w Azji i Oceanii*, w: D. Cichy, W. Kluj, J. Różański, K. Szymczycha (red.), *Polscy misjonarze w świecie. 50 lat od Dekretu soborowego „Ad gentes”*, t. 3: *Azja i Oceania*, Górna Grupa 2015 (dalej: AO), s. 11-12; R. MIŚ, *Wkład Prowincji Polskiej w dzieło misyjne Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego w latach 1928-2003...*, dz. cyt., s. 175-176.

³⁰ Por. R. MIŚ, *Wkład Prowincji Polskiej w dzieło misyjne Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego w latach 1928-2003...*, dz. cyt., s. 176-180.

³¹ Por. J. RÓŻAŃSKI, *Polskie misjonarki i misjonarze w Afryce*, Warszawa 2012, s. 158-160.

³² Por. D. CICHY, W. KLUIJ, J. RÓŻAŃSKI, K. SZYMZYCHA (red.), *Polscy misjonarze w świecie. 50 lat od Dekretu soborowego „Ad gentes”*, t. 1: *Afryka i Madagaskar*, Górna Grupa 2015 (dalej: AF), s. 316.

³³ Por. J. RÓŻAŃSKI, *Polskie misjonarki i misjonarze w Afryce*, dz. cyt., s. 148-155.

³⁴ Por. AF, s. 39.

³⁵ Por. AF, s. 43.

³⁶ Por. AF, s. 48.

³⁷ Por. AF, s. 52.

³⁸ Por. AF, s. 80.

³⁹ Por. AF, s. 99.

⁴⁰ Por. AF, s. 118.

ks. Władysław Jadowski SCJ⁴¹, ks. Aleksander Katarzyński SCJ⁴², ks. Zbigniew Kierpiec SCJ⁴³, ks. Zbigniew Kowal SCJ⁴⁴, ks. Paweł Krok SCJ⁴⁵, ks. Franciszek Kuchta SCJ⁴⁶, ks. Franciszek Leżański SCJ⁴⁷, ks. Stanisław Łukasik SCJ⁴⁸, ks. Antoni Osowski SCJ⁴⁹, ks. Władysław Ostrowski SCJ⁵⁰, ks. Mieczysław Pajdzik SCJ⁵¹, ks. Waldemar Piernikarczyk SCJ⁵², ks. Jerzy Sędzik SCJ⁵³, ks. Krzysztof Siłkowski SCJ⁵⁴, ks. Paweł Słowik SCJ⁵⁵, ks. Iacob Snopcovschi SCJ⁵⁶, ks. Kazimierz Sroczyński SCJ⁵⁷, ks. Władysław Stasik SCJ⁵⁸, ks. Jerzy Szempliński SCJ⁵⁹, ks. Franciszek Ślęczka SCJ⁶⁰, ks. Jan Śliwa SCJ⁶¹, ks. Stanisław Święch SCJ⁶², ks. Stanisław Wawro SCJ⁶³, ks. Eugeniusz Wiśniewski SCJ⁶⁴, br. Jan Kazimierz Zjeżdżałka SCJ⁶⁵.

⁴¹ Por. AF, s. 123.

⁴² Por. AF, s. 143.

⁴³ Por. AF, s. 146.

⁴⁴ Por. AF, s. 159.

⁴⁵ Por. AF, s. 167.

⁴⁶ Por. AF, s. 173.

⁴⁷ Por. AF, s. 187.

⁴⁸ Por. AF, s. 193.

⁴⁹ Por. AF, s. 229.

⁵⁰ Por. AF, s. 230.

⁵¹ Por. AF, s. 233.

⁵² Por. AF, s. 243.

⁵³ Por. AF, s. 269.

⁵⁴ Por. AF, s. 272.

⁵⁵ Por. AF, s. 276.

⁵⁶ Por. **KURIA PROWINCJALNA KSIĘŻY SERCANÓW**, *Elenchus Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego (Księża Sercanie) 2021*, Warszawa 2021 (dalej: *Elenchus*), s. 80.

⁵⁷ Por. AF, s. 281.

⁵⁸ Por. AF, s. 283; **W. STASIK**, *Mój kontakt z Kongiem*, Kraków 2005; **TENŻE**, *Wspomnienia z pracy misyjnej. Dziękczynienie za 40 lat kapłaństwa i 50 lat życia zakonnego*, Kraków 2008.

⁵⁹ Por. AF, s. 293.

⁶⁰ Por. AF, s. 300.

⁶¹ Tamże.

⁶² Por. AF, s. 302.

⁶³ Por. AF, s. 315.

⁶⁴ Por. AF, s. 320.

⁶⁵ Por. *Elenchus*, s. 79.

Kamerun⁶⁶: br. Jan Kazimierz Zjeźdrzałka SCJ⁶⁷, ks. Antoni Osowski SCJ⁶⁸, ks. Zdzisław Pławewski SCJ⁶⁹, ks. Jerzy Sędzik SCJ⁷⁰, ks. Jan Śliwa SCJ⁷¹, ks. Stanisław Wawro SCJ⁷², ks. Marian Wenta SCJ⁷³.

Republika Południowej Afryki⁷⁴: ks. Zbigniew Bojar SCJ⁷⁵, ks. Zbigniew Chwaja SCJ⁷⁶, ks. Włodzimierz Michał Ciemięga SCJ⁷⁷, ks. Kazimierz Gabryel SCJ⁷⁸, ks. Krzysztof Grzelak SCJ⁷⁹, ks. Zdzisław Kościelny SCJ⁸⁰, ks. Andrzej Małek SCJ⁸¹, ks. Adam Masłowski SCJ⁸², bp Adam Musiałek SCJ⁸³, ks. Marek Przybyś SCJ⁸⁴, ks. Piotr Surdel SCJ⁸⁵, ks. Marian Szałwa SCJ⁸⁶, ks. Artur Wojciech Woźniak SCJ⁸⁷.

■ Ameryka Południowa

Brazylia: ks. Franciszek Stanisław Szymański SCJ⁸⁸, ks. Franciszek Nagy SCJ⁸⁹.

⁶⁶ Por. J. RÓŻAŃSKI, *Polskie misjonarki i misjonarze w Afryce, dz. cyt.*, s. 138-148.

⁶⁷ Por. Elenchus, s. 79.

⁶⁸ Por. AF, s. 229.

⁶⁹ Por. AF, s. 248.

⁷⁰ Por. AF, s. 269.

⁷¹ Por. AF, s. 300.

⁷² Por. AF, s. 315.

⁷³ Por. AF, s. 316.

⁷⁴ Por. J. RÓŻAŃSKI, *Polskie misjonarki i misjonarze w Afryce, dz. cyt.*, s. 188-197.

⁷⁵ Por. AF, s. 54.

⁷⁶ Por. AF, s. 67.

⁷⁷ Por. AF, s. 68.

⁷⁸ Por. AF, s. 95.

⁷⁹ Por. AF, s. 113.

⁸⁰ Por. AF, s. 158.

⁸¹ Por. AF, s. 200.

⁸² Por. AF, s. 204.

⁸³ Por. AF, s. 216-217.

⁸⁴ Por. AF, s. 253-254.

⁸⁵ Por. AF, s. 288.

⁸⁶ Por. AF, s. 289.

⁸⁷ Por. AF, s. 325.

⁸⁸ Por. Elenchus, s. 78.

⁸⁹ Por. tamże.

Chile: ks. Zdzisław Krzysztof Huber SCJ⁹⁰.

Urugwaj: ks. Wojciech Adamczyk SCJ⁹¹, br. Andrzej Gancarczyk SCJ⁹².

■ Azja

Filipiny⁹³: ks. Szymon Bendowski SCJ⁹⁴, ks. Janusz Burzawa SCJ⁹⁵, br. Wiesław Bysiek SCJ⁹⁶, ks. Jan Krzyściak SCJ⁹⁷, ks. Franciszek Pupkowski SCJ⁹⁸, ks. Grzegorz Skowron SCJ⁹⁹, ks. Andrzej Sudoł SCJ¹⁰⁰.

Indie: ks. Szymon Bendowski SCJ¹⁰¹, ks. Kazimierz Gabryel SCJ¹⁰², ks. Zbigniew Morawiec SCJ¹⁰³, ks. Andrzej Sudoł SCJ¹⁰⁴.

Indonezja: ks. Albert Büchler SCJ¹⁰⁵, ks. Herbert Henslok SCJ¹⁰⁶, ks. Józef Karpierz SCJ¹⁰⁷, ks. Józef Kurkowski SCJ¹⁰⁸, ks. Tadeusz Latoń SCJ¹⁰⁹, ks. Zbigniew Letkiewicz SCJ¹¹⁰, ks. Andrzej Łukasik SCJ¹¹¹, ks. Augu-

⁹⁰ Por. Elenchus, s. 81.

⁹¹ Por. D. CICHY, W. KLUIJ, J. RÓŻAŃSKI, K. SZYM CZYCHA (red.), *Polscy misjonarze w świecie. 50 lat od Dekretu soborowego „Ad gentes”*, t. 2: *Ameryka Łacińska, Karaiby i Kanada*, Górna Grupa 2015 (dalej: AŁKK), s. 28.

⁹² Por. AŁKK, s. 73.

⁹³ Por. W. KLUIJ, *Polscy misjonarze w Azji i Oceanii*, dz. cyt., s. 12.

⁹⁴ Por. AO, s. 24.

⁹⁵ Por. AO, s. 28.

⁹⁶ Por. AO, s. 29.

⁹⁷ Por. AO, s. 61.

⁹⁸ Por. AO, s. 88.

⁹⁹ Por. AO, s. 94.

¹⁰⁰ Por. AO, s. 101.

¹⁰¹ Por. AO, s. 24.

¹⁰² Por. AO, s. 39.

¹⁰³ Por. Elenchus, s. 79.

¹⁰⁴ Por. AO, s. 101.

¹⁰⁵ Por. AO, s. 27.

¹⁰⁶ Por. AO, s. 46.

¹⁰⁷ Por. AO, s. 54.

¹⁰⁸ Por. AO, s. 63.

¹⁰⁹ Por. AO, s. 64.

¹¹⁰ Por. AO, s. 65.

¹¹¹ Por. AO, s. 67.

styn Nagy SCJ¹¹², ks. Zdzisław Słupczyński SCJ¹¹³, ks. Walerian Swoboda SCJ¹¹⁴, ks. Joachim Wakan SCJ¹¹⁵, ks. Lucjan Walczak SCJ¹¹⁶.

▪ Europa

Finlandia: ks. Wiesław Bożejewicz SCJ¹¹⁷, ks. Rafał Czernia SCJ¹¹⁸, ks. Robert Galla SCJ¹¹⁹, ks. Piotr Gębara SCJ¹²⁰, ks. Zdzisław Huber SCJ¹²¹, ks. Paweł Leszko SCJ¹²², ks. Kazimierz Lewandowski SCJ¹²³, ks. Antoni Marcinków SCJ¹²⁴, ks. Ryszard Miś SCJ¹²⁵, ks. Zenon Strykowski SCJ¹²⁶, ks. Stanisław Szymajda SCJ¹²⁷, ks. Wiesław Święch SCJ¹²⁸, bp Józef Wróbel SCJ¹²⁹, ks. Stanisław Zawilowicz SCJ¹³⁰.

Spora grupa misjonarzy, którzy zakończyli pracę misyjną w Kongu czy Kamerunie, pełni obecnie posługę duszpasterską we Francji czy Belgii. Wymiar misyjny posiada również praca licznej grupy sercanów pochodzących z Prowincji Polskiej zaangażowanych w duszpasterstwo w Białorusi, Ukrainie, Słowacji, Szwajcarii, Naddniestrzu, Albanii, Austrii, Chorwacji, Irlandii, Niderlandach, Niemczech, Chinach czy USA.

¹¹² Por. AO, s. 76.

¹¹³ Por. AO, s. 95.

¹¹⁴ Por. AO, s. 101.

¹¹⁵ Por. Elenchus, s. 79.

¹¹⁶ Por. AO, s. 106.

¹¹⁷ Por. Elenchus, s. 78.

¹¹⁸ Por. tamże.

¹¹⁹ Por. tamże.

¹²⁰ Por. tamże.

¹²¹ Por. tamże.

¹²² Por. tamże.

¹²³ Por. tamże.

¹²⁴ Por. tamże.

¹²⁵ Por. tamże.

¹²⁶ Por. tamże.

¹²⁷ Por. tamże.

¹²⁸ Por. tamże.

¹²⁹ Por. *Biskup Józef Wróbel. Biskup Pomocniczy Archidiecezji Lubelskiej*, <https://archidiecezjalubelska.pl/biskupi/jwrobel/> (odczyt z dn. 14.03.2023 r.).

¹³⁰ Por. Elenchus, s. 78.

5. Zakończenie

Działalność misyjna *ad gentes* Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego stanowi ważną część zaangażowania apostolskiego Instytutu. Wiąże się ona ściśle z charyzmatem odziedziczonym po Założycielu, o. Leonie Janie Dehonie, którym jest szczerzenie kultu miłości Najświętszego Serca Jezusowego. Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach, będąc domem formacyjnym przygotowującym zakonników do profesji wieczystej i sakramentu święceń, w programie formacji podstawowej uwzględnia również przygotowanie do misji. Dokonuje się to w wymiarze intelektualnym, zwłaszcza poprzez organizowane wykłady z misjologii i sympozja naukowe poświęcone tematyce misji, jak też poprzez różnorodne formy zaangażowań pastoralnych uwzględniających i promujących działalność misyjną Zgromadzenia.

Dzięki wielorakim formom popularyzującym ideę misji Zgromadzenie jest żywo obecne w działalności misyjnej Kościoła. Jest to widoczne przede wszystkim w licznej grupie misjonarzy, jak też w organizowaniu różnorodnych form pomocy misjom. Formacja misyjna, jaka dokonuje się w Wyższym Seminarium Misyjnym Księży Sercanów w Stadnikach, bez wątpienia wciąż wydaje dobre owoce i przyczynia się do szerzenia cywilizacji miłości Najświętszego Serca Jezusowego.

Bibliografia

- Biskup Józef Wróbel. *Biskup Pomocniczy Archidiecezji Lubelskiej*, <https://archidiecezjalubelska.pl/biskupi/jwrobel/> (odczyt z dn. 14.03.2023 r.).
- Bressanelli V., *Informacja o wizytacji generalnej w Prowincji Zairu*, „Informator SCJ” 3 (1998), s. 239-254.
- Bressanelli V., *List Ojca Generala do współbraci pracujących na Moldawii*, „Informator SCJ” 2 (2000), s. 121-125.
- Bressanelli V., *List Ojca Generala na Uroczystość Najświętszego Serca Jezusowego z dnia 14 czerwca 1996 r.*, „Informator SCJ” 5 (1996), s. 423-428.
- Cichy D., Kluj W., Różański J., Szymczycha K. (red.), *Polscy misjonarze w świecie. 50 lat od Dekretu soborowego „Ad gentes”*, t. 1: *Afryka i Madagaskar*, Górna Grupa 2015.
- Cichy D., Kluj W., Różański J., Szymczycha K. (red.), *Polscy misjonarze w świecie. 50 lat od Dekretu soborowego „Ad gentes”*, t. 2: *Ameryka Łacińska, Karaiby i Kanada*, Górna Grupa 2015.

- Cichy D., Kluj W., Róžański J., Szymczycha K. (red.), *Polscy misjonarze w świecie. 50 lat od Dekretu soborowego „Ad gentes”*, t. 3: *Azja i Oceania*, Górna Grupa 2015.
- Dehon L., *Lettere circolari*, Bologna 1954.
- Dehon L., *List do Ojca Świętego Leona XIII z lutego 1882 r.* (rps, Arch. SCJ, B 37, 4).
- Dehon L., *Notes Quotidiennes*, t. 5, Andria 1998.
- Duchowy Patronat Misyjny*, <http://wstan.scj.pl/duchowy-patronat-misyjny/> (odczyt z dn. 14.03.2023 r.).
- Govaart T. G., *Allontanati i pericoli*, w: T. G. Govaart (red.), *Lettere circolari*, Bologna 1958, s. 182-191.
- Govaart T.G., *Sono venuto*, w: T. G. Govaart (red.), *Lettere circolari*, Bologna 1958, s. 454-477.
- Górski J., *Odpowiedzi na 101 pytań o misje*, Kraków 2005.
- Kluj W., *Polscy misjonarze w Azji i Oceanii*, w: D. Cichy, W. Kluj, J. Róžański, K. Szymczycha (red.), *Polscy misjonarze w świecie. 50 lat od Dekretu soborowego „Ad gentes”*, t. 3: *Azja i Oceania*, Górna Grupa 2015, s. 5-18.
- Kolak W., Marecki J., *Leksykon godeł zakonnych*, Łódź 1994.
- VII Konferencja Generalna, *Dokument końcowy VII Konferencji Generalnej – Sercanie w misji ad gentes*, „Informator SCJ” 3 (2006), s. 252-261.
- Kronika Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach 6.06.1987 r. – 8.05.1993 r.*, Arch. WSM Stadniki.
- Kronika Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach 2017-2021*, Arch. WSM Stadniki.
- Kuria Prowincjalna Księży Sercanów, *Elenchus Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego (Księża Sercanie) 2021*, Warszawa 2021.
- Leks P., *Misje w działalności i duchowości Ojca Założyciela. Referat wygłoszony 16 I 1976 r. z okazji 50-lecia śmierci Sługi Bożego Ojca Leona Jana Dehona*, Kraków 1994.
- Misje – sercański magazyn misyjny*, <https://www.misjesercanow.pl/aktualnosci/misje-sercanski-magazyn-misyjny> (odczyt z dn. 14.03.2023 r.).
- Miś R., *VII Konferencja Generalna „Sercanie w misji ad gentes” – wezwaniem do odnowy ducha misyjnego*, „Informator SCJ” 6 (2008), s. 583-588.
- Miś R., *Wkład Prowincji Polskiej w dzieło misyjne Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego w latach 1928-2003. Misje ad gentes*, „Sympozjum” 1(12) (2004), s. 171-184.
- Ornelas Carvalho J., *List do Zgromadzenia z okazji Uroczystości Najświętszego Serca Jezusowego*, „Informator SCJ” 3 (2007), s. 244-252.
- Panteghini A., *List Ojca Generala i jego Rady na Wielki Post 1989 r.*, „Informator SCJ” 2 (1989), s. 61-74.
- Panteghini A., *List Ojca Generala i jego Rady w sprawie naszego zaangażowania się na rzecz sprawiedliwości i pokoju z 17 lutego 1988 r.*, „Informator SCJ” 1 (1988), s. 1-6.
- Panteghini A., *List okólny na Światowy Dzień Misyjny z 19 października 1980 r.*, „Informator SCJ” 28.10.1980 r. (mps, Arch. SCJ PO), s. 68-78.
- Paweł VI, *Adhortacja Evangelii nuntiandi*, Rzym 1975.
- Polepszak L., *By nieść nadzieję – dwumiesięcznik dla chorych „Wstań”*, „Czas Serca” 172 (2022), s. 16-17.
- Polepszak L., *Serce Zbawiciela. Kult Najświętszego Serca Jezusowego w Zgromadzeniu Księży Najświętszego Serca Jezusowego (1878-2009)*, „Mistyka Chrześcijańska” 106, Kraków 2010.
- Polepszak L., *Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach*, w: *Kościół Archidiecezji Krakowskiej. Tysiącletnie dziedzictwo*, t. 5, Pelplin 2020, s. 34-37.

- Poleszak L., *Wyższe Seminarium Misyjne Księży Sercanów w Stadnikach – historia i teraźniejszość*, „Sympozjum” 1(12) (2004), s. 233-242.
- Regula życia Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego (Księża Sercanie). Konstytucje i Dyrektorium generalne*, Kraków 2014.
- Róžański J., *Polskie misjonarki i misjonarze w Afryce*, Warszawa 2012.
- Sawulski A., *Herb Zgromadzenia Księży Najświętszego Serca Jezusowego*, „Informator SCJ” 8 (2000), s. 696.
- II Sobór Watykański, Dekret o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes divinitus*, Rzym 1965.
- II Sobór Watykański, Dekret o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis*, Rzym 1965.
- Stasik W., *Mój kontakt z Kongiem*, Kraków 2005.
- Stasik W., *Wspomnienia z pracy misyjnej. Dziękczynienie za 40 lat kapłaństwa i 50 lat życia zakonnego*, Kraków 2008.
- Sugino P., *Formazione „iniziale” alla missione*, w: *Documenta XX. Septima Conferentia Generalis*, Romae 2007, s. 231-237.
- Tatar M., *Misyjno-posłanniczy charakter kapłaństwa*, „Lumen Gentium. Zeszyty Misjologiczne” 1(166) (2014), s. 103-123.
- Wakacje z misjami i językami*, <https://www.misjesercanow.pl/wakacje-z-misjami-i-jezykami> (odczyt z dn. 14.03.2023 r.).
- „Z odległych stron...” – pamiątki misyjne z Afryki i Azji (wrzesień – październik 2009)*, https://muzeum.myslenice.pl/strona_archiwalna/wystawy-archiwum_wystaw.php (odczyt z dn. 14.03.2023 r.).

Ks. LESZEK POLESZAK – sercanin, doktor teologii, wykładowca Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach, członek Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości. W pracy naukowej zajmuje się teologią Najświętszego Serca Jezusowego oraz duchowością.

